

Phẩm 116: MƯỜI ĐẠO BẤT THIỆN

Trong kinh Đức Phật dạy: “Mười nghiệp đạo bất thiện: Sát sinh... Năm ấm hòa hợp gọi là chúng sinh. Đoạn dứt mạng sống ấy gọi sát sinh.
Hỏi: Nếu năm ấm ấy thường diệt trong từng niệm thì lấy gì gọi là sát sinh?

Đáp: Năm ấm tuy diệt trong mỗi niệm mà trở lại sinh liên tục. Vì diệt trừ sự liên tục này nên gọi là sát sinh. Lại vì người ấy do cố tâm sát nên bị tội giết hại.

Hỏi: Vì diệt trừ năm ấm hiện tại nên gọi là sát sinh chăng?

Đáp: Trong năm ấm liên tục có tên chúng sinh. Do hủy hoại sự liên tục này nên gọi là sát sinh, không phải do trong từng niệm diệt mà có tên chúng sinh.

Hỏi: Có người nương nơi pháp quan lớn mà giết hại chúng sinh, hoặc do sức mạnh bức bách giết hại chúng sinh, tự cho là không có tội. Việc này là thế nào?

Đáp: Cũng phải bị tội. Vì sao? Vì người này tạo đầy đủ nhân duyên bị tội giết hại. Do bốn nhân duyên bị tội sát sinh: Một có chúng sinh, hai biết là chúng sinh, ba có tâm muốn giết hại, bốn là dứt hẳn mạng sống. Người này đủ bốn nhân duyên ấy làm sao không bị tội?

Gọi là trộm cắp: Nếu vật ấy thật thuộc quyền của người đó mà trộm lấy, đây gọi là trộm. Trong ấy cũng có bốn nguyên nhân: Một là vật này thật thuộc người khác, hai là biết thuộc người khác, ba là có tâm trộm cướp, bốn là trộm lấy đã xong.

Hỏi: Có người nói: kho báu cất chứa nơi đất thuộc của vua, nếu lấy vật ấy thì mắc tội của vua. Việc này là thế nào?

Đáp: Không luận vật ở trong đất, chỉ vật ở trên đất phải thuộc của vua. Vì sao? Vì Thánh nhân như Cấp-cô-độc v.v... cũng lấy vật ấy, nên biết là không có tội. Nếu như tự nhiên được vật thì không gọi là trộm cướp.

Hỏi: Nếu tất cả muôn vật đều là cộng nghiệp mà sinh, thì trộm cướp tại sao bị tội?

Đáp: Tuy do nhân của cộng nghiệp mà sinh, nhưng do nhân có mạnh yếu. Như người có nghiệp nhân mạnh, lại siêng năng gia thêm công thì vật ấy thuộc quyền sở hữu.

Hỏi: Nếu người cướp lấy các vật như ruộng vườn của chùa, tháp, chúng Tăng thì đắc tội với ai?

Đáp: Tuy Phật và Tăng đối với vật này không có tâm ngã sở, nhưng cũng do đó bị mắc tội. Vì vật này nhất định thuộc của Phật và Tăng. Ở trong ấy sinh tâm ác, hoặc cướp hoặc trộm, cho nên bị tội.

Gọi là tà dâm: Nếu chúng sinh hành dâm với người chẳng phải là vợ thì gọi là tà dâm. Lại tuy là vợ mà hành dâm ở chỗ phi đạo cũng gọi là tà dâm. Lại tất cả người nữ đều có người bảo vệ như cha mẹ, anh em, người chồng, con dâu... Người nữ xuất gia được vua bảo vệ.

Hỏi: Hành dâm với dâm nữ chẳng phải là vợ, thì có phải tà dâm không?

Đáp: Là vợ trong thời gian ngắn. Như trong luật nói: Đây là vợ thời gian ngắn, cho đến dùng một sợi tóc để ngắn.

Hỏi: Nếu người nữ không có chủ, tự đến cầu xin làm vợ thì việc này là thế nào?

Đáp: Nếu thật không có chủ mà đối trước mọi người, đúng như pháp để đến, thì chẳng gọi là tà dâm.

Hỏi: Nếu người xuất gia lấy vợ có miễn tà dâm không?

Đáp: Không miễn được. Vì sao? Vì không có pháp này. Pháp xuất gia thường xa lìa dâm dục, nhưng tội nhẹ hơn xâm phạm vợ người.

Vọng ngữ: Nếu thân, miệng, ý lừa dối chúng sinh khác, làm cho người đó hiểu ra, gọi là vọng ngữ. Đức Phật vì trọng tội, nên nói trong chúng định hỏi gọi là nói dối, cho đến khi một người hỏi cũng là nói dối, đâu phải cần nhiều người. Lại, tùy theo chỗ muốn gạt người nào thì chịu tội với người ấy. Nếu người bảo với người khác: Tôi đã nói với người nào đó về việc như vậy. Việc tuy không thật nhưng không gọi là nói dối. Nói dối theo suy tưởng, nếu thấy tưởng không thấy, khi hỏi thì nói không thấy, không bị tội nói dối. Như trong luật Tỳ-ni đã dạy.

Hỏi: Nếu người dối nơi việc đảo lộn, không thấy nói là thấy, tại sao chẳng phải là nói dối?

Đáp: Tất cả tội phước đều do tâm sinh. Người ấy ở trong công việc không thấy mà sinh tưởng thấy. Vì thế không có tội. Như ở trong chỗ có chúng sinh thật, tưởng là không có chúng sinh, chẳng phải là trong chúng sinh, sinh tưởng về chúng sinh thì không bị tội giết hại.

Hỏi: Như thật có chúng sinh, sinh tưởng về chúng sinh là bị tội giết hại. Như vậy nếu thấy sinh tưởng thấy thì chẳng phải tội. Chẳng phải không thấy, tưởng thấy thì được không tội?

Đáp: Tội này do tâm, do chúng sinh sinh. Vì thế, tuy có chúng sinh mà tưởng không có chúng sinh thì không bị tội, vì vô tâm. Không chúng sinh mà tưởng có chúng sinh, vì chúng sinh không nên chẳng bị tội.

Hoặc có chúng sinh tưởng có chúng sinh, vì đủ nhân duyên nên bị mắc tội giết hại. Nếu trong sự thấy sinh tưởng chẳng thấy, có hỏi nói không thấy thì tưởng người này không điên đảo, nên chẳng lừa dối chúng sinh, tuy việc điên đảo nhưng vẫn gọi là thật. Nếu trong việc không thấy mà sinh tưởng thấy, hỏi lại nói không thấy thì tưởng người này điên đảo, lừa dối chúng sinh. Việc tuy không đảo ngược nhưng cũng gọi là nói dối.

Nói hai chiều: Nếu người muốn chia lìa kẻ khác mà khởi nghiệp ở miệng. Đây gọi là nói hai lưỡi. Nếu không có tâm chia lìa, mà người kia nghe tự hủy hoại thì không bị mắc tội. nếu dùng tâm thiện giáo hóa khiến người lìa kẻ ác, tuy là chia lìa nhưng cũng không bị tội. Nếu không do các phiền não làm vấn đục tâm mà miệng lại nói cũng không bị tội.

Ác khẩu: Nếu người đem lời nói ác không có lợi ích chỉ muốn làm đau khổ người, đây gọi là ác khẩu. Nếu tâm thương yêu, muốn làm lợi ích nên nói lời ác xấu thì không bị tội. Nếu việc không có mà gia thêm sự đau khổ thì có tội. Nương theo phương pháp châm cứu, chữa bệnh tuy khổ nhưng chẳng bị tội. Lời nói khổ cũng vậy. Chư Phật Hiền Thánh cũng vì việc này, như nói: “Người si mê”. Lại nếu không bị phiền não làm vấn đục tâm, thì tuy là nói khổ nhưng không gọi là tội, như người lìa tham dục. Nếu vì tâm thiện trong lời nói khổ mà làm sinh khởi phiền não liền bị tội.

Nói thêu dệt: Nếu chẳng phải lời nói chân thật, nghĩa không chân chánh, thì gọi là nói thêu dệt. Tuy là lời nói thật, vì chẳng phải thời cũng gọi là lời nói thêu dệt. Tuy là lời nói thật và đúng thời, nhưng tùy thuận đau khổ, không có lợi ích, cũng gọi là nói thêu dệt. Lại tuy nói chân thật và hợp thời cũng có lợi ích, nhưng vì nói nghĩa lý không đầu đuôi, không thứ lớp, nên cũng gọi là nói thêu dệt. Lại vì mê mờ, các phiền não làm tâm tán loạn mà nói, gọi là nói thêu dệt. Thân ý không chân chánh, cũng gọi là nghiệp nói thêu dệt. Nhưng phần nhiều do miệng gây tạo, cũng tùy theo thế tục mà nói, nên gọi là nói thêu dệt. Còn ba nghiệp nơi miệng kia, lời nói đều xen lẫn với nói thêu dệt không thể tách rời được. Như nói dối mà chẳng phải nói ác, cũng không phải là nói chia lìa, tức có hai loại: nói dối và nói thêu dệt. Nếu là nói dối cũng muốn chia lìa mà không nói ác thì có ba loại: nói dối, nói hai chiều, nói thêu dệt. Nếu nói dối, nói ác không muốn chia lìa, cũng có ba loại: Nói dối, nói ác và nói thêu dệt. Nếu nói dối và nói ác cũng muốn chia lìa thì có đủ bốn loại. Nếu không nói dối, nói ác, cũng không nói chia lìa, nhưng không đúng thời, nói không có lợi ích, nói lời không nghĩa, thì

chỉ là nói thêu dệt. Lời nói thêu dệt này rất vi tế khó trừ bỏ được. Chỉ có chư Phật mới có thể diệt được nguồn gốc của nó. Vì vậy, chỉ có chư Phật một mình xưng là “Thế Tôn”, vì nói ra lời gì ai cũng tin hiểu lãnh thọ. Ngoài ra, không ai sánh bằng.

Hỏi: Đã trình bày bảy loại nghiệp đạo. Cần gì lại nói ba nghiệp của ý?

Đáp: Có người cho rằng: “Tội phước chỉ do thân miệng, chẳng phải do tâm”. Vì thế, nói tâm cũng là nghiệp đạo. Nơi ba loại này, vì ý nghiệp có năng lực mạnh, nên khởi nghiệp xấu ác nơi thân, miệng. Ba loại ấy tuy nặng, nhưng vì ý nghiệp rất vi tế nên trình bày sau. Mặc dù tất cả phiền não thường sinh khởi nghiệp bất thiện, mà chỉ ba loại này làm chúng sinh đau khổ, nên gọi là nghiệp đạo bất thiện. Nếu tham lam ở mức vừa, thấp thì không gọi là nghiệp đạo. Lòng tham tăng trưởng sâu xa, tham chấp những cái hiện có của người khác, muốn dùng phương tiện làm hại nên thường sinh khởi nghiệp ở thân và miệng. Vì vậy, tham lam, ganh ghét là nghiệp đạo, sân giận, si mê cũng vậy. Lại, nói si tức là nói tất cả phiền não, trong đó, chỉ vì thường sinh khởi nghiệp ở thân miệng làm tổn hại chúng sinh, nên nói ba thứ.

Hỏi: Tại sao gọi Si là tà kiến?

Đáp: Si mê có nhiều sai khác. Vì sao? Vì chẳng phải tất cả si đều là bất thiện. Nếu si tăng thượng trở thành tà kiến, thì gọi là nghiệp đạo bất thiện. Tất cả bất thiện đều do ba cửa này. Nếu người vì tài lợi nên khởi nghiệp bất thiện, như vì vàng bạc của cải mà giết hại chúng sinh, hoặc do sân giận nên giết, như giết hại người oán thù. Hoặc có người không vì tài lợi cũng không sân giận, chỉ vì sức mạnh của si mê không biết được tốt xấu nên giết hại chúng sinh.

Hỏi: Trong kinh dạy: Nhân duyên của cõi ác có bốn hành: do tham lam, do sân giận, do sợ hãi, do si mê, nên rơi vào các đường ác. Nay ở đây, sao không nói do kinh sợ mà sinh khởi nghiệp bất thiện?

Đáp: Sợ hãi là thuộc về si mê. Nếu nói do sợ hãi tức là do si mê. Vì sao? Vì người trí cho đến gặp nhân duyên mất mạng vẫn không khởi nghiệp bất thiện. Việc này trước đã trả lời rồi. Nghĩa là phiền não tăng trưởng có thể sinh nghiệp ở thân, miệng, khi ấy, gọi là đạo bất thiện. Vì ba loại này phần nhiều khởi nghiệp đạo bất thiện.

Hỏi: Tại sao gọi là nghiệp đạo?

Đáp: Ý tức là nghiệp. Ở trong ấy thực hành nên gọi là nghiệp đạo. Trước thực hành ba loại sau, giữa sau thực hành bảy loại trước. Trong ba nghiệp là đạo chẳng phải nghiệp. Bảy nghiệp cũng là nghiệp, cũng

là đạo.

Hỏi: Cũng có các nghiệp bất thiện như đánh bằng roi, gậy và uống rượu... Vì sao chỉ nói mười thứ?

Đáp: Mười tội này là nặng nên được nói đến. Lại, các thứ roi, gậy đều là phụ thuộc trước sau. Uống rượu chẳng phải là tội thật, cũng chẳng làm hại người khác. Giả sử có não hại người khác cũng chẳng phải chỉ là uống rượu.

Hỏi: Đạo bất thiện này là ở nơi nào?

Đáp: Đều ở trong năm đường, chỉ có châu Bắc-câu-lô không có tà dâm. Vì ba việc này do sinh khởi tham dục mà thành. Phần còn lại do ba việc sinh khởi cũng nhờ vào ba việc mà thành.

Hỏi: Thánh nhân có sinh khởi nghiệp bất thiện không?

Đáp: Cũng khởi ý nghiệp bất thiện, thân khẩu không sinh khởi. Lại trong nghiệp ý cũng sinh tâm giận dữ, không sinh tâm giết hại.

Hỏi: Trong kinh dạy: Bạc Học cũng chú nguyện nơi người khác nói: diệt trừ, khiến cho người mất chủng tánh. Việc này là thế nào?

Đáp: Cũng có kinh nói: A-la-hán chú nguyện: Là người hết lậu, diệt tức gốc phiền não, hãy còn không khởi tâm, huống gì là nguyện rửa sao? Nói bạc Học nguyện rửa cũng lại như vậy. Lại Thánh nhân ở trong nghiệp bất thiện, được luật nghi bất tác, làm sao lại sinh khởi bất thiện. Thánh nhân không rơi vào đường ác. Nếu có thể khởi bất thiện tức cũng nên bị đọa.

Hỏi: Nếu đời này, Thánh nhân không gây tạo nghiệp bất thiện, nên không rơi vào đường ác. Trong đời quá khứ có nghiệp bất thiện, tại sao không đọa?

Đáp: Tâm của Thánh nhân này, khi sinh thật trí thì nghiệp của các đường ác đều đã bị yếu kém, như hạt giống bị hư, không thể sinh lại. Lại ba độc có hai thứ: một có thể vào đường ác, hai không thể vào đường ác. Thánh nhân đã diệt trừ hoàn toàn. Do phiền não của nghiệp nên đã thọ thân. Thánh nhân tuy có các nghiệp phiền não nhưng không đầy đủ, nên không bị đọa. Người này nương vào uy lực lớn nơi Tam bảo có khả năng diệt trừ các ác lớn, như người nương vua, chủ nợ không dám gây sự. Lại người này trí tuệ sáng suốt, lanh lợi, có khả năng tiêu diệt nghiệp bất thiện, như sức nóng ở trong thân mạnh nên thường tiêu hóa những thứ khó tiêu. Người này có nhiều phương tiện, hoặc nhớ nghĩ chư Phật, hoặc nhớ từ bi, các nghiệp thiện, nên được thoát khỏi các điều ác. Như kẻ gian tặc có nhiều phương kế, nương vào chỗ, hiểm nạn thì khó có thể bắt được. Vì Thánh nhân này biết được đạo giải thoát,

như bò chúa đi, như chim nườnghư không. Lại do suốt ngày đêm tu tập các pháp thiện nên không rơi vào đường ác. Như trong kinh dạy: “Nếu người thường tu thân giới tâm tuệ, thì quả báo địa ngục của đời hiện tại có thể bị nhẹ”. Như trong kệ nói:

*Hành tâm từ bi
Vô lượng không ngại
Có các nghiệp nặng
Cũng không theo kịp.*

Lại tâm của Thánh nhân này, nghiệp bất thiện không bền vững, như một giọt nước rơi trên mảnh sắt nóng. Thánh nhân này nghiệp thiện rất sâu xa, như rễ cây Hoàn thù la. Vị này thiện nhiều, ác ít. Ác ít mà ở trong thiện nhiều thì ác không có sức mạnh. Như gieo xuống sông Hằng một lượng muối thì không thể làm hoại vị nước ở đây được. Thánh nhân này của cải giàu có là lòng tin v.v... Như người nghèo vì một đồng tiền mà bị tội, người giàu sang tuy được trăm ngàn cũng không bị tội, lại vào Thánh đạo nên được tôn quý. Người giàu sang tuy bị tội mà không bị vào tù. Như cọp, beo, chó, dê cùng tranh giành, con lớn thì hơn. Thánh nhân này tâm trú ngụ ở nơi Thánh đạo, các tội ác không thể hại được. Như vua nghỉ đêm nơi nhà trống không thì kẻ khác không thể vào được. Thánh nhân này hành trì nơi chỗ đáng thực hành của mình, nghiệp tội của đường ác không thể làm hại, dụ như chim Bồ câu. Thánh nhân buộc giữ tâm nơi Bốn niệm xứ, nên các nghiệp nơi đường ác không thể làm gì được như bình tròn đã đổ vào đài. Lại, nếu tạo đủ hai thứ trói buộc nên bị rơi vào đường ác, theo nghiệp mà chịu quả báo. Thánh nhân diệt trừ được một thứ nên không rơi vào đường ác. Người này thường hưởng quả báo của nghiệp thiện nên các nghiệp nơi đường ác không thể làm gì. Lại như trong phẩm sáu nghiệp ở trước đã nói về tướng nghiệp của địa ngục. Thánh nhân không có nhân duyên nên không rơi vào đường ác.
